

สาระสำคัญการดำเนินการ ตามแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

ความเป็นมา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๐ บทบัญญัติของหมวด ๕ ว่าด้วยแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา ๘๘ ได้กำหนดให้คณะรัฐมนตรีที่จะบริหารราชการแผ่นดินมีพันธะหน้าที่ที่จะต้องแถลงชี้แจงต่อรัฐสภาว่า จะดำเนินการใดบ้างเพื่อให้เป็นไปตามแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน ๑๙ มาตรา คือ ตั้งแต่มาตรา ๗๑ - มาตรา ๘๘ รวมทั้งต้องจัดทำรายงานผลการดำเนินการเสนอต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้งด้วย การกำหนดบทบัญญัติดังกล่าวไว้เป็นหมวดหนึ่งต่างหาก และการมีข้อความอันแสดงถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในอันที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างแผนนโยบายแห่งรัฐหรือแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐกับนโยบายของรัฐบาลอย่างชัดเจน ย่อมหมายถึงการกำหนดความรับผิดชอบของคณะรัฐมนตรีที่จะพึงมีต่อแผนนโยบายที่แถลงไว้ต่อรัฐสภาในลักษณะของการที่จะต้องจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการของคณะรัฐมนตรี ตามแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เสนอต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้งด้วย รายงานฉบับนี้จึงจัดทำขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๘๘ ดังกล่าว

ก่อนหน้าที่จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน การจัดทำรายงานประเภทนี้ไม่เคยมีระเบียบวิธีปฏิบัติมาก่อน รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของการรายงานจึงได้ริเริ่มขึ้นใหม่และมีพัฒนาการมาโดยลำดับ โดยเฉพาะจากการอภิปรายให้ข้อสังเกตของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเมื่อรายงานนั้นเข้าสู่การรับทราบของทั้งสองสภา รูปแบบการรายงาน ขอบเขตเนื้อหาของรายงาน ตลอดจนความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเป็นประเด็นสำคัญที่มีอภิปรายให้ข้อเสนอแนะไว้ และเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้ริเริ่มจัดให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดตัวชี้วัดตามแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐขึ้นในปี ๒๕๕๒ อันเป็นการศึกษาวิจัยเพื่อให้ทราบถึงเจตนารมณ์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๕๐

หมวด ๕

แผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

ฯลฯ

มาตรา ๘๘

บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมาย และการกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน

ในการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาตาม มาตรา ๒๑๑ คณะรัฐมนตรีที่จะบริหารราชการแผ่นดินต้องชี้แจงต่อรัฐสภาให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการใดเพื่อบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ และต้องจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค เสนอต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้ง

ฯลฯ

ของแต่ละมาตราที่ปรากฏอยู่ในหมวด ๕ ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และกำหนดตัวชี้วัดผลสำเร็จของการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในแต่ละเรื่องด้วย ทั้งนี้ ผลที่เกิดขึ้นเป็นความร่วมมือของผู้แทนจากทุกกระทรวง ทบวง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ดำเนินการโดยนักวิจัยจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการศึกษาวิจัยปรากฏเป็น “เอกสารคู่มือตัวชี้วัดตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” และได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีที่เสนอต่อรัฐสภาที่ผ่านมา ทั้งนี้ได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อปรับปรุงตัวชี้วัดอีกครั้งในปี ๒๕๔๔

เจตนารมณ์ของแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐและ การดำเนินการของคณะรัฐมนตรี

แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่ปรากฏในหมวด ๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ประกอบด้วย ๑๙ มาตรา อาจแบ่งเป็นด้านใหญ่ ๆ ได้ ๕ ด้าน กับ ๑ เรื่อง จากผลการศึกษาวิจัยถึงเจตนารมณ์ของแต่ละด้าน ซึ่งจะประกอบด้วยแต่ละมาตรา ปรากฏดังนี้

๑. **ด้านความมั่นคงของชาติ** ประกอบด้วย มาตรา ๗๑ มาตรา ๗๒ และมาตรา ๗๔ บทบัญญัติในมาตราเหล่านี้รัฐธรรมนูญมีจุดมุ่งหมายที่จะให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้บังเกิดผลที่สำคัญ คือ สถาบันพระมหากษัตริย์ได้รับการพิทักษ์รักษาและเทิดทูน เอกราชและบูรณภาพแห่งอาณาเขตได้รับการพิทักษ์รักษา กำลังทหารได้รับการนำมาใช้เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ และประเทศไทยมีความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศ ภายใต้หลักปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาค

การดำเนินการของคณะรัฐมนตรีเพื่อให้สอดคล้องกับมาตราต่าง ๆ ในด้านนี้ มีดังนี้

มาตรา ๗๑ รัฐบาลถือเป็นหน้าที่อันสำคัญยิ่งในอันที่จะ

ต้องดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อพิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ด้วยการถวายความจงรักภักดี การน้อมนำพระราชดำริมาเป็นหลักปฏิบัติ การจัดทำลัญจการการรักษา การสนับสนุนการจัดงานพระราชพิธีและรัฐพิธีสำคัญอันเกี่ยวเนื่องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ให้ดำเนินลุล่วงสมพระเกียรติในทุกประการ การเร่งรัดการดำเนินการตามโครงการพระราชดำรินในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเผยแพร่แนวทางพระราชดำรินเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของชาติที่จะช่วยให้เศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนคนไทยฟื้นตัวดีขึ้นได้ รวมทั้งการขยายผลโครงการหลวงที่เกิดจากการที่ทรงศึกษาวิจัยในเรื่องต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่สู่ประชาชนให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดด้วย

มาตรา ๗๒ ในการให้กองทัพทำหน้าที่พิทักษ์รักษา

เอกราช ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและเพื่อการพัฒนาประเทศนั้น รัฐบาลได้ดำเนินการตาม “แนวทางเบญจวิถี” ซึ่งได้ประมวลแนวทางดำเนินการของกระทรวงกลาโหมและกองทัพไทย ทั้งในยามปกติและยามสงครามเข้าไว้ด้วยกัน เชื่อมโยงกันตั้งแต่ภายนอกประเทศเข้ามาสู่ภายในประเทศอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยแนวทางหลัก ๕ ประการ คือ ๑) การทูตทางทหาร ซึ่งได้ช่วยสนับสนุนการดำเนินนโยบายด้านการต่างประเทศ ก่อให้เกิดความร่วมมือและระงับความขัดแย้งระหว่างประเทศอย่างสร้างสรรค์ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดน การแก้ไขปัญหาความมั่นคงบริเวณชายแดนร่วมกัน และความสำเร็จในด้านการปักปันเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ๒) การจัดระเบียบชายแดน ได้มีการอำนวยการบริหารจัดการในพื้นที่ชายแดนให้เป็นระบบอย่างมียุทธศาสตร์เพื่อให้มีผลเป็นการยุติหรือลดระดับของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ภายในประเทศซึ่งเป็นปัญหาความมั่นคงของชาติ ได้แก่ ปัญหายาเสพติดให้โทษ การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การลักลอบซื้อสินค้าหนีภาษี โรคระบาด ผู้หลบภัยจากการสู้รบ แรงงานเถื่อน ขบวนการค้าประเวณีข้ามชาติ ขบวนการโจรก่อการร้าย และขบวนการอาชญากรรมข้ามชาติต่าง ๆ ๓) การเตรียมความพร้อมรบ ได้มีการปรับปรุงระบบการติดต่อสื่อสารการโทรคมนาคม ขีดความสามารถในการบิน การป้องกันภัยทางอากาศ และอาวุธยุทธโศปกรณ์ รวมทั้งขีดความสามารถในการป้องกัน ๔) การปรับปรุงโครงสร้างกองทัพ ซึ่งดำเนินไปตามแผน

มาตรา ๗๓

รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช และบูรณภาพแห่งอาณาเขต

มาตรา ๗๔

รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ

แม่บทการปฏิรูปกระทรวงกลาโหมและการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพไทย ปรับปรุงแนวคิดในการรับทหารกองเกินเข้าเป็นทหารกองประจำการโดยวิธีการร้องขอ (สมัคร) สนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการของกองทัพที่ต้องใช้เงินลงทุนและเทคโนโลยีสูง และ ๕) การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม ซึ่งเป็นภาระสนับสนุนบทบาทของกองทัพในการพัฒนาประเทศ ทั้งในเรื่องของการดำเนินการตามโครงการพระราชดำริ การช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย การอนุรักษ์และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหาเสพติด และการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด การสนับสนุนนโยบายการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลอดจนการรักษาบทบาทของประเทศไทยและกองทัพไทยในการรักษาความมั่นคงในภูมิภาคด้วยการสนับสนุนภารกิจภายใต้กรอบขององค์การสหประชาชาติและการต่อต้านการก่อการร้ายสากล

มาตรา ๗๔

รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธ์ไมตรีกับนานาประเทศ และพึงถือหลักในการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาค

มาตรา ๗๕

การดำเนินการเพื่อให้ประเทศไทยมีความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศภายใต้หลักปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาคนั้น รัฐบาลได้เร่งขยายและส่งเสริมความสัมพันธ์กับนานาประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี โดยเฉพาะการฟื้นฟูและกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน รวมทั้งประเทศนอกภูมิภาคเอเชีย โดยการเดินทางไปเยือนประเทศต่าง ๆ ของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี และการมาเยือนประเทศไทยโดยผู้นำของประเทศที่สำคัญ ๆ ซึ่งนำไปสู่การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partners) เน้นการดำเนินการทางการทูตเชิงเศรษฐกิจภายใต้แนวคิดของการสร้างความร่วมมือในเอเชีย (Asia Cooperation Dialogue - ACD) ในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเกษตร การคมนาคม การพาณิชย์ การลงทุน การท่องเที่ยว มีการให้และรับความร่วมมือกับนานาประเทศในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการขยายความสัมพันธ์กับองค์กร หน่วยงาน สถาบัน และมูลนิธิระหว่างประเทศ หลายองค์กรในหลายเรื่อง เช่น การประสานงานดูแลและพิจารณาสีทธิประโยชน์ขององค์กรเอกชนต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินงานในประเทศ การส่งทหารเข้าร่วมปฏิบัติการในการรักษาสันติภาพ การดำเนินกิจกรรมร่วมกันและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับองค์กร หน่วยงาน สถาบัน และมูลนิธิระหว่างประเทศ ทั้งในกรอบพหุภาคีและทวิภาคี นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้ให้ความสำคัญในการดูแลคนไทยในต่างประเทศในเรื่องต่าง ๆ ด้วย ไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ การช่วยเหลือคนไทยกรณีถูกจับเป็นตัวประกันหรือถูกจับกุมในต่างประเทศ การช่วยเหลือกรณีเหตุการณ์การก่อการร้ายในต่างประเทศ

ตลอดจนการดูแลแรงงานไทย และการส่งเสริมกิจกรรม บทบาท หรือสถานะคนไทยในต่างประเทศด้วย

ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินการตามแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในด้านความมั่นคงของชาตินี้ ปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องของการดำเนินการด้านการรักษาความมั่นคงและการดำเนินนโยบายด้านการต่างประเทศกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีความเปราะบางและจำเป็นที่จะต้องใช้วิธีการทางการทูตที่ละเอียดอ่อน ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากความไม่เข้าใจและความไม่ไว้วางใจที่สะสมมานาน ปัญหาการสู้รบของชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนยังคงเกิดขึ้นประปรายซึ่งส่งผลกระทบต่อการรักษาความมั่นคงตามแนวชายแดนของประเทศไทยอยู่บ้าง แต่ก็เป็นที่สถานการณ์ที่สามารถควบคุมได้ ที่ผ่านมา รัฐบาลได้พยายามดำเนินนโยบายทั้งสองด้านบนพื้นฐานของการเคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีของกันและกัน จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านพัฒนาไปสู่ความเข้าใจร่วมกันอย่างดียิ่ง

อนึ่ง การดำเนินการของรัฐบาลในด้านนี้ สรุปไว้เป็นหัวข้อตามที่ปรากฏในตารางดัชนีแสดงผลการดำเนินการ ฯ หน้า ๒๗ - ๓๑

๒. ด้านการบริหารและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ประกอบด้วย มาตรา ๗๕ บทบัญญัติในมาตรานี้รัฐธรรมนูญมีจุดมุ่งหมายที่จะให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้บังเกิดผลที่สำคัญ คือ บุคคลภายในรัฐปฏิบัติตามกฎหมายและได้รับการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และความยุติธรรม กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพ และอำนวยความสะดวกอย่างเท่าเทียมและรวดเร็ว ระบบงานราชการและงานของรัฐมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนองค์กรที่จัดตั้งใหม่ตามรัฐธรรมนูญได้รับการจัดสรรงบประมาณที่พอเหมาะกับการปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานนั้น และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กฎหมายอื่น ๆ กฎ ข้อบังคับ เพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญได้รับการดูแลให้มีการออกมามีบังคับตามกำหนด

การดำเนินการของคณะรัฐมนตรี เพื่อให้สอดคล้องกับมาตราในด้านนี้ มีดังนี้

มาตรา ๗๕
รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย
คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล
จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรม
ให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวก
ยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างรวดเร็ว
และเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงาน
ราชการ และงานของรัฐอย่างอื่นให้มี
ประสิทธิภาพเพื่อตอบสนอง
ความต้องการของประชาชน รัฐต้อง
จัดสรรงบประมาณให้พอเพียงกับการ
บริหารงานโดยอิสระของคณะกรรมการ
การเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของ
รัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม
ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และ
คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

มาตรา ๗๕ ในการดำเนินการเพื่อให้บุคคลในรัฐปฏิบัติตาม
กฎหมายและได้รับการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และความยุติธรรมนั้น รัฐบาลได้
ให้มีการบังคับใช้กฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการกระทำที่ขัดต่อ
กฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะกับการดำเนินคดีที่สำคัญ ๆ ไม่ว่าจะเป็น
คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ คดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน
คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย คดียาเสพติด การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การลักลอบ
หลบหนีเข้าเมือง การปราบปรามอาชญากรรมและเป็นเถื่อน การโจรกรรมรถยนต์
การปล้นสดมภ์บริเวณแนวชายแดน การควบคุมการประกอบกิจการของสถานบริการ
ในด้านกาสิโนให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้ดำเนินการ
โครงการที่สำคัญ ๆ หลายโครงการที่จะมีผลทั้งในการป้องกันและปราบปราม
อาชญากรรม การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การป้องกันสาธารณสุขและอุบัติเหตุ
สำหรับการดำเนินการในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
ซึ่งรัฐบาลได้ประกาศสงครามและใช้แนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะ
ยาเสพติดและได้มีการดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวในหลายรูปแบบ ทั้งใน
ด้านการปลุกพลังแผ่นดินและการป้องกันผ่านการดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ
การควบคุมตัวยาและสารเคมี การปราบปราม การบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ
ผู้ติดยาเสพติด การพัฒนาด้านการข่าวและระบบข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการป้องกัน
และปราบปราม การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินด้านนี้ได้ผล
ยิ่งขึ้น การแสวงหาความร่วมมือกับต่างประเทศทั้งในกรอบทวิภาคี พหุภาคี องค์กร
ระหว่างประเทศ ตลอดจนให้มีการยกร่างแผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไข
ปัญหาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙)

ในเรื่องของการส่งเสริมสิทธิของประชาชนนั้น ได้พัฒนาระบบการ
ให้บริการตามสิทธิแก่ประชาชนผ่านหลายโครงการ โดยเฉพาะการสนับสนุนและ
ส่งเสริมสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ รวมทั้งการเร่ง
ดำเนินการเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวก
อย่างเท่าเทียมและรวดเร็ว โดยการปรับปรุงแก้ไขและจัดทำกฎหมายเพื่อการ
พัฒนาประเทศ ศึกษาแนวทางและรูปแบบการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล พัฒนา
วิธีการดำเนินการด้านการบังคับคดี การคุมประพฤติและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด
รวมทั้งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสำหรับประชาชนโดยการจัดอบรมความรู้เรื่องนี้ให้
กับประชาชน และการช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา
เป็นต้น

สำหรับการดำเนินการเพื่อให้ระบบงานราชการและงานของรัฐมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนนั้น ได้ดำเนินการปฏิรูประบบราชการโดยปรับโครงสร้างกระทรวง ทบวง กรม เสียใหม่ โดยจะให้ผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ เป็นต้นไป มีการปฏิรูประบบบริหารราชการในต่างประเทศ จัดทำโครงการนำร่องการปรับปรุงการบริหารงานของจังหวัด สนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบภาคราชการ การปรับปรุงข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย เรื่องการปฏิบัติและประสานงานเกี่ยวกับกรณีที่ทำหทารเป็นผู้เสียหาย หรือเป็นผู้ต้องหาในความผิดอาญา การปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ การเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ การปรับกระบวนการบริหารราชการ โดยใช้เทคโนโลยีที่สำคัญ เช่น การใช้ข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมทางอากาศในการวางแผนยุทธศาสตร์ การใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ การปรับกระบวนการและระบบการเบิกจ่ายงบประมาณ ระบบการบัญชี ระบบการตรวจสอบ และประเมินผล โดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ การปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดทำและจัดสรรงบประมาณ โดยเฉพาะการจัดทำร่างพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณใหม่

ในด้านการบริหารงานบุคคลภาครัฐ ได้กำหนดนโยบายในการแต่งตั้ง/โยกย้ายข้าราชการ ปรับระบบการเลื่อนขั้นเงินเดือน การประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของข้าราชการ การปรับปรุงอัตราเงินเดือน อัตราเงินเพิ่มพิเศษ เงินประจำตำแหน่ง แก่ข้าราชการบางประเภท การเร่งรัดให้มีการจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและพนักงานของรัฐ

ในส่วนของ การสนับสนุนการดำเนินการขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญนั้น รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญเพื่อให้เพียงพอต่อการปฏิบัติภารกิจภายใต้ข้อจำกัดในด้านงบประมาณโดยรวมของประเทศ รวมทั้งการสนับสนุนสวัสดิการด้านอื่น ๆ ด้วย

ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านนี้ พบว่ามีปัญหาอุปสรรคในเรื่องสำคัญ ได้แก่

□ ในการดำเนินการตามแนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติดนั้น ยังจำเป็นที่จะต้องให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องประสานงานกันอย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและองค์ความรู้ร่วมกัน ตัดตั้งและพัฒนากลไกการแก้ไขปัญหาในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนให้เข้มแข็ง

สามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง พัฒนาระบบสนับสนุนให้กับองค์กรหรือบุคคลที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดให้ชัดเจนมากขึ้น ขณะนี้รัฐบาลได้มีการปรับทิศทางและกรอบการดำเนินงาน มีการบูรณาการแผนและงบประมาณเพื่อปรับการดำเนินการให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น รวมทั้งให้ความสนใจกับหน่วยปฏิบัติถึงบทบาทหน้าที่ที่จะต้องแก้ไขปัญหาพร้อมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีการกำหนดแผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) ขึ้นด้วย

□ การสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะการจัดสรรงบประมาณให้ นั้น เนื่องจากมีข้อจำกัดของงบประมาณโดยรวมของประเทศจึงทำให้รัฐบาลไม่สามารถจัดสรรให้ได้อย่างเต็มที่ แต่รัฐบาลก็ได้พยายามที่จะจัดสรรให้เหมาะสมเพื่อให้องค์กรเหล่านั้นสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดกับองค์กรอิสระนั้น ๆ

อนึ่ง การดำเนินการของรัฐบาลในด้านการบริหารและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนนี้ ได้สรุปไว้เป็นหัวข้อเรื่องตามที่ปรากฏในตารางดัชนีแสดงผลการดำเนินการ ฯ หน้า ๓๒ - ๓๖

๓. ด้านการเมือง การปกครอง ประกอบด้วย มาตรา ๗๖ มาตรา ๗๗ มาตรา ๗๘ และมาตรา ๗๙ บทบัญญัติในมาตราเหล่านี้รัฐธรรมนูญมีจุดมุ่งหมายที่จะให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้บังเกิดผลที่สำคัญ คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับมากขึ้น ประเทศไทยมีแผนพัฒนาการเมือง ประเทศไทยมีมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงาน/ลูกจ้างอื่นของรัฐ ท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ท้องถิ่นได้รับการพัฒนาเศรษฐกิจและได้รับการอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน จังหวัดที่มีความพร้อมได้รับการพัฒนาให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการคุ้มครอง บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์อย่างสมดุลตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน และประชาชนมีสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเนื่องมาจากการควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษ

การดำเนินการของคณะรัฐมนตรี เพื่อให้สอดคล้องกับมาตราต่าง ๆ ในด้านนี้ มีดังนี้

มาตรา ๗๖ ในการดำเนินการเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นั้น รัฐบาลได้สนับสนุนโดยให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมผ่านกระบวนการจัดทำนโยบายระดับชาติที่สำคัญ ๆ ในหลาย ๆ เรื่องแล้ว การที่รัฐบาลได้จัดทำโครงการนำร่องการปรับปรุงการบริหารงานจังหวัดในจังหวัดทดลองนั้น ในการบริหารงานของผู้ว่าราชการจังหวัดในบทบาทใหม่ (CEO) ยังให้ความสำคัญกับการให้ประชาชน หน่วยงานภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดด้วย รวมทั้งการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาประชาคมตำบล การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบอาสาสมัคร ทั้งในรูปแบบอาสาสมัครพัฒนา การจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน ตำบล รวมไปถึงการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการลุ่มน้ำ

สำหรับในเรื่องของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบอำนาจรัฐทุกระดับนั้น นอกจากการส่งเสริมสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการแล้ว รัฐบาลยังได้ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันในลักษณะต่าง ๆ ด้วย

มาตรา ๗๗ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเมือง รัฐบาลได้ประกาศใช้แผนพัฒนาการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว รวมทั้งได้จัดทำแผนปฏิบัติการ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) เป็นแผนระยะสั้นและระยะกลางขึ้นประกอบด้วย มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาการเมืองเพื่อกำกับติดตามการดำเนินงานตามแผน ฯ และดำเนินการให้มีการตรวจกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาการเมืองเป็นการถาวรต่อไป

ส่วนในการดำเนินการเพื่อให้ประเทศไทยมีมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและพนักงาน/ลูกจ้างอื่นของรัฐนั้น รัฐบาลได้ดำเนินการทั้งมาตรการในการปราบปรามการทุจริตในกรณีที่สำคัญ ๆ การป้องกันโดยการกำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมในการปฏิบัติหรือการวางตัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ขณะเดียวกันก็สร้างระบบการป้องกันชั้นมารองรับ นอกจากนี้ ยังได้สนับสนุนและส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยการสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการต่าง ๆ ที่มี

มาตรา ๗๖

รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

มาตรา ๗๗

รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริต และประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่

หน้าที่เกี่ยวข้อง การกำหนดระเบียบเพิ่มเติม การให้มีการกำหนดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐ ตลอดจนการให้มีการลงโทษทางวินัยแก่ผู้กระทำผิดด้วย

มาตรา ๗๘

รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นที่ตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น

มาตรา ๗๘

การดำเนินการเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเอง และมีอำนาจในการตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นเองได้นั้น รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการที่จะกระจายอำนาจทั้งการปกครองและการคลังสู่ท้องถิ่น รวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดเก็บรายได้และการกระจายอำนาจทางการคลังสู่ท้องถิ่น ด้วยการกำหนดเกณฑ์การมีรายได้ที่จะยกฐานะสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล การปรับปรุงการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ โครงการถ่ายโอนงาน/กิจกรรมบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดสรรเงินอุดหนุน กำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรภาษีมูลค่าเพิ่ม การชดเชยรายได้ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนโอนอสังหาริมทรัพย์ รวมทั้งจัดทำร่างแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย นอกเหนือจากการส่งเสริมให้ประชาชน ภาคประชาสังคม องค์กรเอกชน ได้มีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ในเรื่องของการดำเนินการเพื่อให้ท้องถิ่นได้รับการพัฒนาเศรษฐกิจและได้รับบริการอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันนั้น ได้มีการเร่งรัดดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเครือข่ายคมนาคมขนส่ง และสื่อสารผ่านโครงการที่สำคัญ ๆ หลายโครงการ พัฒนาระบบสื่อสารโทรคมนาคมให้มีความทันสมัยและทั่วถึงมากขึ้น ปรับปรุงและพัฒนาระบบขนส่งมวลชน และเครือข่ายการคมนาคมทั้งภายในประเทศและที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่งเสริมการพัฒนาการพาณิชย์นาวีให้เป็นระบบ ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และความปลอดภัยของการเดินเรือทั้งทางน้ำและทางทะเลในประเทศเพื่อนบ้าน พัฒนาคุณภาพและปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการขนส่งทางอากาศ และผลักดันให้ประเทศเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางอากาศในภูมิภาค พัฒนาระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ จัดระบบการวางผังเมือง และวางแผนการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ทั้งในภูมิภาคและกรุงเทพมหานคร กระจายโครงสร้างพื้นฐานด้านสารสนเทศสู่ท้องถิ่น รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่เฉพาะที่มีความสำคัญในทางเศรษฐกิจ

มาตรา ๗๙ การดำเนินการเพื่อใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการคุ้มครอง บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์อย่างสมดุลตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนนั้น รัฐบาลได้ดำเนินการบริหารและจัดการสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพแบบบูรณาการ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเล การฟื้นฟูแหล่งน้ำ แหล่งทราย การบริหารจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำ การดูแลคุณภาพสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง การคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดการสิ่งแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษ ในเขตชุมชนและพื้นที่สีเขียว การจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ การดำเนินโครงการเพื่อสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังได้ส่งเสริมและสนับสนุนการมีบทบาทและส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสงวนบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน

ในส่วนของการดำเนินการเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีอันเนื่องมาจากการควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษนั้น ได้มีการควบคุมและกำจัดมลภาวะตามโครงการต่าง ๆ สนับสนุนให้ภาคีต่าง ๆ ร่วมกันพิจารณาพิจารณาในการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของไทยสำหรับการแสวงหา การบริหารจัดการ การอนุรักษ์ และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทุกแหล่ง รวมถึงการนำสิ่งของหรือเศษวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่ มีการกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศ สร้างมาตรฐานในการควบคุมการนำเข้า ขนส่งสารเคมี สารพิษ และวัตถุอันตราย รวมทั้งการผลิตงานวิจัยเพื่อการพัฒนา

ในส่วนของการดำเนินการด้านอนุรักษ์พลังงานและพัฒนากำลังงานทดแทนนั้น ได้ดำเนินทั้งมาตรการกำกับดูแล การส่งเสริมปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้พลังงานในรูปแบบต่าง ๆ จัดทำยุทธศาสตร์การอนุรักษ์พลังงานของประเทศไทย มาตรการสนับสนุนโดยการเผยแพร่การอนุรักษ์พลังงาน การพัฒนาบุคลากร นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินมาตรการในการพัฒนาพลังงานทดแทน การใช้ประโยชน์จากพลังงานนิวเคลียร์ และการสนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในกิจการของรัฐ

ปัญหาและอุปสรรค การดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ
ด้านนี้ มีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญได้แก่

มาตรา ๗๙

รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวนบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามหลักการการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน

□ ในการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายหรือตัดสินใจในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม นั้น พบว่ายังมีประชาชนบางส่วนที่ยังไม่ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในเรื่องดังกล่าว จึงทำให้ขาดการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ซึ่งรัฐบาลก็ได้พยายามใช้สื่อประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้มาโดยตลอด

□ ในการถ่ายโอนภารกิจของส่วนราชการให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าท้องถิ่นหลายแห่งยังไม่พร้อมที่จะรับการถ่ายโอน โดยยังมีปัญหาทั้งในด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ซึ่งในส่วนนี้รัฐบาลได้เร่งรัดให้ส่วนราชการดำเนินการในเรื่องของการเตรียมความพร้อมให้กับท้องถิ่นด้วยแล้ว

□ การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระยะแรก อาจมีปัญหาในเรื่องการประสานงานระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ ในการดำเนินการตามนโยบายที่สำคัญ ๆ ของรัฐบาล เช่น กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ แต่รัฐบาลก็ได้กำชับให้มีการร่วมมือซึ่งกันและกัน และร่วมกันดำเนินการอย่างมีเอกภาพต่อไปแล้ว

□ การควบคุมและกำจัดมลภาวะที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยการดำเนินการหลายโครงการไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่เท่าที่ควร ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน บางกรณีถูกต่อต้าน เช่นการก่อสร้างระบบกำจัดขยะ ระบบบำบัดน้ำเสีย ที่ประชาชนมักต่อต้านเนื่องจากเกรงว่าจะทำให้เกิดปัญหาผลกระทบอื่น ๆ ตามมา ซึ่งรัฐบาลก็ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้มากขึ้น

อนึ่ง การดำเนินการของรัฐบาลในด้านการเมือง การปกครอง ได้สรุปไว้เป็นหัวข้อเรื่องตามที่ปรากฏในตารางดัชนีแสดงผลการดำเนินการ ฯ หน้า

๓๗ - ๔๓

๔. ด้านศาสนา สังคม การศึกษา และสาธารณสุข ประกอบด้วย มาตรา ๗๓ มาตรา ๘๐ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๘๒ บทบัญญัติในมาตราเหล่านี้ รัฐธรรมนูญมีจุดมุ่งหมายที่จะให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้บังเกิดผลที่สำคัญ คือ พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นได้รับการอุปถัมภ์และคุ้มครองจากรัฐ ประชาชนได้รับการสนับสนุนให้นำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็กและเยาวชนได้รับการคุ้มครองและพัฒนา หญิงและชายมี

ความเสมอภาคกัน ครอบครัวและชุมชนมีความเป็นปึกแผ่นและมีความเข้มแข็ง คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสมีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ ประชาชนได้รับการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกัน ตลอดจนมีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ การศึกษาได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนมีความรู้และจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองใน

ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การค้นคว้า วิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้รับการพัฒนา ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาศักยภาพในวิชาชีพให้สูงขึ้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปวัฒนธรรมของชาติได้รับการส่งเสริมและการอนุรักษ์ และประชาชนได้รับการด้านสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง

การดำเนินการของคณะรัฐมนตรี เพื่อให้สอดคล้องกับมาตราต่าง ๆ ในด้านนี้ มีดังนี้

มาตรา ๓๓ การดำเนินการเพื่อให้พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นได้รับการอุปถัมภ์และคุ้มครองจากรัฐนั้น รัฐบาลได้ให้ความอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและบุคลากรทางศาสนาโดยจัดทำแผนทำนุบำรุงส่งเสริมศาสนาและจริยธรรมแห่งชาติ เสนอร่างพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ... เพื่อปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ สนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมและส่งเสริมให้องค์กรทางศาสนาเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้านด้านการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับการอุปถัมภ์ศาสนาอื่นนั้น ได้เห็นชอบให้มีการจัดตั้งธนาคารอิสลาม และการอำนวยความสะดวกให้แก่พี่น้องชาวมุสลิมที่เดินทางไปร่วมประกอบพิธีฮัจญ์ที่เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย สำหรับการดำเนินการเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น ได้สนับสนุนการเผยแพร่ธรรมทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ มีการจัดฝึกอบรมครู อาจารย์เพื่อทำหน้าที่เผยแพร่ต่อไปด้วย

มาตรา ๔๐ ในการดำเนินการให้เด็กและเยาวชนได้รับการคุ้มครองและพัฒนา นั้น ได้มีการปรับปรุงกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษอย่างจริงจังต่อผู้กระทำความผิดที่ละเมิดสิทธิเด็กและกระทำความรุนแรงต่อเด็กในทุกด้าน มีการจัดทำแผนพัฒนาเด็ก ให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กรวมถึงเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด การจัดทำมาตรฐานกลางการปฏิบัติงานและการพัฒนาระบบการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและ

มาตรา ๓๗

รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา และศาสนาอื่น ส่งเสริมความเข้าใจอันดี และความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

มาตรา ๔๐

รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชนส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน

รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้

เยาวชนในสถานพินิจ ฯ การให้การศึกษแก่เด็กด้อยโอกาส พัฒนาศักยภาพเด็ก และเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน

การดำเนินการเพื่อให้หญิงและชายมีความเสมอภาคกัน รัฐบาลได้สนับสนุนและเปิดโอกาสให้สตรีเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายสำคัญในภาคราชการมากขึ้น พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของสตรีตามโครงการต่าง ๆ ส่งเสริมความเสมอภาคและจัดการเลือกปฏิบัติ

การดำเนินการเพื่อให้ครอบครัวและชุมชนมีความเป็นปึกแผ่นและความเข้มแข็ง รัฐบาลได้ดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาครอบครัวในชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรในชุมชน เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต รวมทั้งจัดสวัสดิการสังคมให้กับสังคมในหมู่บ้านในเรื่องต่าง ๆ

สำหรับการดำเนินการเพื่อให้คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสมีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้นั้น รัฐบาลได้ให้หลักประกันและช่วยเหลือผู้ที่มีอายุเกิน ๖๐ ปี โดยการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ สงเคราะห์ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์และศูนย์บริการผู้สูงอายุ พัฒนา ส่งเสริมความรู้ ทักษะอาชีพ ให้กลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาส จัดส่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ทุพพลภาพ สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในโรงเรียน และพัฒนากีฬาคนพิการเพื่อเป็นการพัฒนาร่างกาย จิตใจ ทักษะทางการกีฬาเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักกีฬาคนพิการไปสู่ความเป็นเลิศทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ

มาตรา ๘๐

รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติ

มาตรา ๘๑

การให้ประชาชนได้รับการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ตลอดจนการดำเนินการด้านกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาของชาตินั้น รัฐบาลได้สานต่อการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาเตรียมการด้านกฎหมายเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง การบริหาร จัดการ การศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ขยายโอกาสการศึกษาทุกระดับตามบทบาทของรัฐธรรมนูญ สนับสนุนสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน และเพื่อให้การศึกษาได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จึงได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาทั้งในและนอกระบบ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีศักยภาพในวิชาชีพสูงขึ้น พัฒนาด้านการกีฬาของประเทศให้มีมาตรฐาน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้และจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยศิลปวิทยาการต่าง ๆ เช่น กำหนดนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๖ ในส่วนของการดำเนินการเพื่อ

ให้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้รับการพัฒนานั้น ได้เร่งพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีผ่านโครงการต่าง ๆ ส่งเสริมด้านทวิวิจัยและพัฒนา ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสำหรับการบริหารและจัดการสมัยใหม่ ตลอดจนการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการดำเนินการด้านนี้ด้วย ขณะเดียวกันก็ได้ดำเนินการเพื่อให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติได้รับการส่งเสริมและอนุรักษ์ เช่น การจัดทำนโยบายและแผนวัฒนธรรมแห่งชาติ นโยบายและแผนศิลปะแห่งชาติ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

มาตรา ๘๒ การดำเนินการเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการด้านสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึงนั้น รัฐบาลได้ริเริ่มและให้ความสำคัญกับโครงการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าโดยเฉพาะนโยบาย ๓๐ บาทรักษาทุกโรคเพื่อให้ประชาชนมีหลักประกันด้านสุขภาพ ดำเนินการป้องกันและขจัดโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อที่มีแนวโน้มรุนแรง จัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีชีวภาพด้านการแพทย์และสาธารณสุข มุ่งพัฒนาสุขภาพประชาชนในระยะยาว ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือกอื่น ๆ และสมุนไพร

ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินการตามแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านนี้ พบว่ามีปัญหาอุปสรรคในเรื่องที่สำคัญ คือ

□ การดำเนินการตามโครงการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าพบว่าในระยะแรกเนื่องจากอยู่ในระยะเปลี่ยนผ่าน การดำเนินการเป็นไปในลักษณะก้าวกระโดด ประกอบกับประชาชนตั้งความหวังไว้สูงขณะที่ศักยภาพของระบบบริการยังมีความแตกต่างและหลากหลาย จึงพบว่ามีข้อร้องเรียนบ้างเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติในบางเรื่องที่ยังไม่ราบรื่น เช่นในเรื่องความซ้ำซ้อนของสิทธิในการรักษาพยาบาล ซึ่งปัจจุบันปัญหาต่าง ๆ ได้รับการแก้ไขให้คลี่คลายไปมากแล้ว

อนึ่ง การดำเนินการของรัฐบาลในด้านศาสนา สังคม การศึกษา และสาธารณสุข นี้ ได้สรุปไว้เป็นหัวข้อเรื่องตามที่ปรากฏในตารางดัชนีแสดงผลการดำเนินการ ฯ หน้า ๔๔ - ๔๘

๕. ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๔ มาตรา ๘๕ มาตรา ๘๖ และมาตรา ๘๗ บทบัญญัติในมาตราเหล่านี้รัฐธรรมนูญมีจุดมุ่งหมายที่จะให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้บังเกิดผลที่สำคัญ คือ ประชาชนมีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม เกษตรกรสามารถถือครองที่ดินได้อย่างถูกต้องและสามารถ

มาตรา ๘๒

รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง

ใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างเหมาะสม เกษตรกรได้รับการจัดสรรน้ำและแหล่งน้ำ เพื่อใช้ในการเกษตรอย่างเหมาะสม การรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรผู้ผลิต เกษตรกรมีการรวมตัวเพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาประโยชน์ร่วมกัน ระบบ สหกรณ์ได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองจากรัฐ ประชากรวัยทำงานมี งานทำ แรงงานได้รับการคุ้มครอง โดยเฉพาะแรงงานเด็กและแรงงานหญิง ระบบ แรงงานสัมพันธ์มีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ แรงงานเข้าสู่ระบบประกัน สังคมทุกคน ระบบเศรษฐกิจไทยดำเนินไปตามระบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด และมีการแข่งขันที่เป็นธรรม ผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองจากการผูกขาด ตัดตอน ทั้งทางตรงและทางอ้อม และกฎหมายและกฎเกณฑ์มีความสอดคล้องกับความจำเป็น ทางเศรษฐกิจ

การดำเนินการของคณะรัฐมนตรี เพื่อให้สอดคล้องกับมาตราต่าง ๆ ในด้านนี้ มีดังนี้

มาตรา ๘๓
รัฐต้องดำเนินการให้มีการกระจาย
รายได้อย่างเป็นธรรม

มาตรา ๘๓ การดำเนินการเพื่อให้ประชาชนได้รับการกระจายรายได้
อย่างเป็นธรรมและทั่วถึงนั้น รัฐบาลได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ๆ เช่น
การเพิ่มศักยภาพพื้นที่เศรษฐกิจเฉพาะ การพัฒนาภาคบริการและการท่องเที่ยว
การพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท การสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
รวมไปจนถึงการแก้ไขปัญหาความยากจนและการส่งเสริมชุมชนในระดับฐานราก
ให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้นผ่านโครงการที่สำคัญ ๆ เช่น การพักชำระหนี้ให้กับ
เกษตรกรรายย่อยเป็นเวลา ๓ ปี การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การ
จัดตั้งธนาคารประชาชน และการแก้ไขปัญหาประชาชนผู้มีรายได้น้อย เป็นต้น

มาตรา ๘๔
รัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดินและการ
ใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำ
เพื่อเกษตรกรรวมทั้งเกษตรกรรายหัวถึง
และรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรใน
การผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรให้ได้
ผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการ
รวมตัวของเกษตรกรเพื่อวางแผนการ
เกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของ
เกษตรกร

มาตรา ๘๔ ในการดำเนินการให้เกษตรกรสามารถถือครองที่ดินได้
อย่างถูกต้องและสามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างเหมาะสม รัฐบาลได้ดำเนินการ
ตามนโยบายที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ดินทำกิน มีการจัดรูปที่ดินให้เกษตรกร
นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการเพื่อให้เกษตรกรได้รับการจัดสรรน้ำและแหล่งน้ำเพื่อ
ใช้ในการเกษตรอย่างเหมาะสมโดยการจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำให้เพียงพอ
ขณะเดียวกันก็ได้ให้ความสำคัญยิ่งกับการรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรด้วย
การแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ การจัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า
แห่งประเทศไทย รวมตลอดจนถึงกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อฟื้นฟูและเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งของเกษตรกรอย่างเป็นระบบและครบวงจรด้วย

มาตรา ๘๕ การดำเนินการเพื่อให้ระบบสหกรณ์ได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองจากรัฐนั้น คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติ สหกรณ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ไปแล้ว เพื่อที่จะส่งเสริมและสนับสนุนระบบสหกรณ์ ให้มีความเข้มแข็งและสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ นอกเหนือจากการที่รัฐบาลได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งสหกรณ์ทุกประเภทอีก จำนวนหลายแห่งพร้อมทั้งสนับสนุนในด้านงบประมาณให้ด้วย

มาตรา ๘๖ การดำเนินการเพื่อให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ รัฐบาลได้ดำเนินการหลายมาตรการและหลายรูปแบบ ทั้งในด้านการจัดหางาน การส่งเสริมการมีงานทำ และการพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ อันจะเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับแรงงาน ขณะเดียวกันก็ได้กำหนด มาตรการเตรียมการรองรับและแก้ไขปัญหาการว่างงานด้วยผ่านโครงการต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนสินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพภายใต้การดูแลรักษาสภาพการจ้างงาน และให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น

ในด้านของการดำเนินการเพื่อให้แรงงานได้รับการคุ้มครอง โดยเฉพาะแรงงานเด็กและแรงงานหญิงนั้น ได้ดูแลตรวจสอบ สถานประกอบการให้ปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานได้มากขึ้น ดูแล ความปลอดภัยให้กับแรงงาน ส่งเสริมระบบแรงงานสัมพันธ์ให้เป็นกลไกในการ แก้ไขปัญหาข้อพิพาทแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการกำหนดมาตรการ เพื่อให้แรงงานเข้าสู่ระบบประกันสังคมทุกคน ไม่ว่าจะเป็นการขยายความคุ้มครอง ประกันสังคมกับสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ ๑ คนขึ้นไป การขยาย สิทธิประโยชน์แก่ผู้ประกันตน การจัดทำแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและ สังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ ๔

มาตรา ๘๗ การดำเนินการเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจไทยดำเนินไป ตามระบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาดและมีการแข่งขันที่เป็นธรรมนั้น รัฐบาลได้ พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้เอื้อและสอดคล้องกับ ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีมากขึ้น มีการเร่งรัดพัฒนาและแปรรูปรัฐวิสาหกิจ อย่างเป็นรูปธรรม ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารรัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็เพิ่มบทบาทเอกชนในกิจการของรัฐ และกำหนดมาตรการในการ คุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องต่าง ๆ

มาตรา ๘๕

รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครอง ระบบสหกรณ์

มาตรา ๘๖

รัฐต้องส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงาน มีงานทำ คุ้มครองแรงงาน โดยเฉพาะ แรงงานเด็กและแรงงานหญิง จัดระบบ แรงงานสัมพันธ์ การประกันสังคม รวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นธรรม

มาตรา ๘๗

รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรี โดยอาศัยกลไกตลาด กำกับดูแลให้มีการ แข่งขันอย่างเป็นธรรม คุ้มครองผู้บริโภค และป้องกันการผูกขาดตัดตอน ทั้งทางตรง และทางอ้อม รวมทั้งยกเลิกและละเว้น การตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุม ธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทาง เศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการ แข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็น เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคง ของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือ การจัดให้มีการสาธารณสุข

ปัญหาและอุปสรรค การดำเนินการตามแผนนโยบายแห่งรัฐในด้านนี้ มีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ ๆ ได้แก่

□ โดยที่ระบบเศรษฐกิจของไทยได้รับผลกระทบอย่างมากและต่อเนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ การดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลนอกจากจะมุ่งตอบสนองเจตนารมณ์ของแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในมาตราแล้ว ยังจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการรักษาเสถียรภาพทางการเงินและการคลังของประเทศด้วย รัฐบาลจึงได้ดำเนินนโยบายด้านการคลังเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ดำเนินนโยบายการเงิน สถาบันการเงินและตลาดทุนเพื่อเร่งพัฒนาและฟื้นฟูระบบสถาบันการเงิน กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างแรงจูงใจให้คนต่างประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ ให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจการภาคธุรกิจ การค้า การบริการและอุตสาหกรรม ตลอดจนพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายด้านการเงินและการคลังให้สอดคล้องสนับสนุนการดำเนินการไปสู่เป้าหมายของนโยบายด้านนี้ด้วย

อนึ่ง การดำเนินการของรัฐบาลในด้านเศรษฐกิจ ได้สรุปไว้เป็นหัวข้อเรื่องตามที่ปรากฏในตารางดัชนีแสดงผลการดำเนินการ ฯ หน้า ๔๙ - ๕๕

มาตรา ๘๙

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้รัฐจัดให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ต้องให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ความเห็นก่อนพิจารณาประกาศใช้ องค์ประกอบ ที่มา อำนาจหน้าที่ และการดำเนินงานของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

นอกจากมาตราต่าง ๆ ข้างต้นที่สามารถแบ่งกลุ่มได้เป็น ๕ ด้านดังกล่าวแล้ว ในหมวด ๕ ยังมีอีกหนึ่งมาตราที่สำคัญที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้คือ **มาตรา ๘๙** ว่าด้วย **การให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งรัฐบาลได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติปฏิบัติงานในฐานะฝ่ายเลขานุการสำนักงานที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพรวมทั้งการตราพระราชกฤษฎีกาเบี่ยประชุมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติด้วย ซึ่งได้มีผลบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๔๔

อนึ่ง ที่ผ่านมา สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะในเรื่องต่าง ๆ ให้รัฐบาลรับไปพิจารณาดำเนินการ ได้แก่ ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) โครงการเร่งด่วนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ๕๘,๐๐๐ ล้านบาท (ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกรหลังพัดข้าวระหนึ่) และร่างพระราชบัญญัติสภาการเกษตรแห่งชาติ

แนวทางและรูปแบบการจัดทำรายงานของคณะรัฐมนตรี

ชุดปัจจุบัน

คณะรัฐมนตรีซึ่งมี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาก่อนหน้าที่จะเข้ารับบริหารราชการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ การบริหารงานของคณะรัฐมนตรีชุดนี้เป็นไปภายใต้กติกาสัญญาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

จากการที่คณะรัฐมนตรีมีแนวคิดในการมองปัญหาของประเทศในลักษณะที่เป็นองค์รวม ผสมผสานกับการคำนึงถึงมิติของการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ภายนอกประเทศและของโลก จึงเป็นที่มาของการกำหนดโครงสร้างนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินที่แบ่งเป็น ๒ ส่วนใหญ่ ๆ อันได้แก่ส่วนซึ่งเป็นนโยบายเร่งด่วน และส่วนที่เป็นนโยบายทั่วไป โดยเนื้อหาสาระในแต่ละนโยบาย นอกจากจะกำหนดขึ้นโดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการที่จะต้องแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่สำคัญแล้ว ยังได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการกำหนดนโยบายที่มุ่งเป้าหมายในอันที่จะสนองตอบต่อเจตนาารมณในแต่ละเรื่องของแต่ละมาตราที่กำหนดไว้ในแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้วย

นอกเหนือจากการสรุปการดำเนินการที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐดังกล่าวมาแล้ว คณะรัฐมนตรีตระหนักถึงพันธะที่จะต้องดำเนินการตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา และความรับผิดชอบต่อคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชน จึงได้นำเสนอรายงานผลการดำเนินการโดยอิงนโยบายของคณะรัฐมนตรีผสมผสานไว้ด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้การสะท้อนภาพการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลในภาพรวมมีความชัดเจนครบถ้วน ทุกฝ่ายสามารถมองเห็นปัญหาของประเทศเป็นองค์รวม รวมทั้งจะได้รับการบริหารแนวทางแก้ไขปัญหานั้นทั้งหมดอย่างครบวงจรด้วย ❀

นโยบายของรัฐบาล

๑. นโยบายเร่งด่วน
 - ๑.๑ พักชำระหนี้ให้กับเกษตรกร รายย่อยเป็นเวลา ๓ ปี
 - ๑.๒ จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - ๑.๓ จัดตั้งธนาคารประชาชน
 - ๑.๔ จัดตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดเล็
 - ๑.๕ จัดตั้งบรรษัทกลางในการบริหารสินทรัพย์
 - ๑.๖ พัฒนารัฐวิสาหกิจ
 - ๑.๗ สร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า
 - ๑.๘ เร่งจัดตั้งสถาบันบำบัดผู้ติดยาเสพติด ควบคู่ไปกับการปราบปรามและป้องกัน
 - ๑.๙ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามคอรัปชั่น
๒. นโยบายเศรษฐกิจ
๓. นโยบายการสร้างรายได้
๔. นโยบายการพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
๕. นโยบายด้านการคมนาคม
๖. นโยบายการพัฒนาแรงงาน
๗. นโยบายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๘. นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๙. นโยบายการพลังงาน
๑๐. นโยบายเสริมสร้างสังคม เข้มแข็ง
๑๑. นโยบายการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
๑๒. นโยบายความมั่นคงแห่งรัฐ
๑๓. นโยบายด้านการต่างประเทศ
๑๔. นโยบายความปลอดภัยของประชาชน
๑๕. นโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน
๑๖. นโยบายพัฒนาภูมิภาคและกรุงเทพมหานคร